

A LAKOSSÁG PÉNZFORGALMI MÉRLEGÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSE

A lakosság pénzforgalmi mérlege a népgazdasági mérleg egy része, mely a nemzeti jövedelem elosztása és újraelosztása során keletkező és a lakosságnak jutó pénzjövödelmek megosztását és felhasználását mutatja. A pénzforgalmi mérleg tehát lényegében a lakosság pénzbevételeit és kiadásait foglalja magában egy meghatározott időszakra vonatkozóan, s ezen túlmenően feltárja ennek a pénzforgalomnak megoszlását a lakosság egyes csoportjai között.

A mérlegben elvileg az ország minden egyes lakosának bármilyen forrásból eredő készpénzbevételét szembe kellene állítani bármilyen célra fordított készpénzkiadásával. Ez azt jelentené, hogy minden olyan pénzmozgást számításba kellene venni, amely az egyes emberek között lebonyolódik. Ennek az elvnek szigorú betartása esetén tehát még egy családon belül hosszabb-rövidebb időre kölcsönadott és kölcsönvett pénzösszegek kimutatása sem lenne nélkülözhető.

A pénzforgalmi mérleg feladata azonban csak bizonyos nagyobb lakosságcsoportokat érintő pénzmozgás megfigyelésére terjed ki. Eppen ezért elegendőnek látszik csupán azoknak a pénzmozgásoknak a figyelembevétele, amelyek mögött árumozgás, szolgáltatás vagy munkabérfizetés, — vagyis valamilyen közgazdasági tartalom húzódik.

A mérleg tulajdonképpeni célja a készpénzforgalom vizsgálata, — a lakosság pénzjövödelme és a forgalomba kerülő árumennyiség, — vagyis a vásárlóalap és árualap nagysága közötti kapcsolat kimutatása.

A mérleg támpontul szolgál ezenkívül a pénzforgalom helyes arányainak kialakításához, a pénzforgalom tervszerű irányításához, valamint a bankjegykibocsátás, illetve bankjegyvisszaszívás mértékének megállapításához.

A mult adataival összehasonlítva rámutat a mérleg arra, hogy a munkások és alkalmazottak készpénzbevételei megfelelő ütemben növekednek-e.

Itt kell azonban rámutatnunk arra, hogy népgazdaságunk jelenlegi szerkezete mellett a lakosság pénzforgalmi mérlegében jelentkező összes bevételek önmagukban nem alkalmasak arra, hogy hű képet adjanak a lakosság ellátottságának, anyagi színvonalának emelkedéséről. A mérleg ugyanis a lakosság egymásközötti pénzforgalmát is tartalmazza — és ezért bizonyos többszöröződésekert foglal magában. (Pl. a magánkisiparos alkalmazottja munkabéréből élelmiszert vásárol a szabadpiacon egy dolgozó paraszttól. Ez utóbbi a kapott pénzt egy süldő megvételére fordítja, míg a süldőt eladó kulák a vételárért csizmát vesz magának egy önállóan dolgozó kisiparosnál. Ha feltételezzük, hogy a munkabér összege és a felsorolt áruk ára megegyező volt, — ugyanaz a pénzösszeg négyszer jelentett bevételt a lakosság egymásközötti forgalmában, és pedig a kisiparos alkalmazottjánál, a dolgozó parasztnál, a kuláknál és az önálló kisiparosnál.)

A Szovjetunióban, ahol az áruforgalmat csaknem teljes egészében az állami és szövetkezeti szervezetek bonyolítják le, a lakosság bevételeinek alakulása jellemezhető az ellátottság mértékét. Magánosok közötti áruforgalmat itt legfeljebb a kolhozparasztok piaci értékesítése jelentheti, ez azonban — az egész áruforgalom nagyságához viszonyítva — nem jelentős.

Hazai gyakorlatunkban tehát — éppen a fentebb ismertetett többszöröződésekre való tekintettel — a lakosság anyagi színvonalának növekedését az elfogyasztott termékmennyiség vizsgálatán keresztül határozhatjuk meg. A lakosság fogyasztását pedig a nemzeti jövedelem mérlegének felhasználási adatai tükrözik a legmegbízhatóbban. A nemzeti jövedelem fogyasztási adatai tartalmazzák természetesen a pénzforgalom körén kívül eső (tehát a pénzforgalmi mérlegben nem szereplő) ténylegesen elfogyasztott termékek mennyiségét is. (Pl. saját termelésből történő fogyasztás.)

A lakosság pénzforgalmi mérlege mintegy ellenőrzést gyakorol az egyes népgazdasági tervek felett, — így szoros kapcsolatban van a *munkabéralappal* és az *áruforgalmi* tervvel.

Szervesen összefügg az *állami költségvetéssel* is, mert az állami költségvetés egyes kiadási tételei a lakosság részére bevételt jelentenek, pl. a nyugdíjak, ösztöndíjak stb. A lakosság kiadásai közül pedig pl. az adók, államkölcsönbefizetések a költségvetés bevételeit növelik.

Ugyancsak itt kell megemlítenünk a pénzforgalmi mérleg és a *pénztári terv* kapcsolatát. A pénztári terv magában foglalja a Magyar Nemzeti Bank összes bevételét és kiadását, mégpedig a beáramló készpénz forrásainak és a kiadások irányának, céljának megjelölésével. Tartalmazza tehát a Magyar Nemzeti Bank útján lebonyolított készpénzkifizetéseken keresztül a szocialista szektor és a lakosság közötti teljes pénzforgalmat. A pénztári terv feladata ezenkívül a pénzforgalom zavartalan lebonyolításához szükséges készpénzmennyiség mértékének szabályozása. — A lakosság pénzforgalmi mérlegének adatai komoly segítséget jelentenek a pénztári tervezésnél, mert alapot adnak az országos pénztári terv egyes tételeinek pontosabb megállapításához.

A mérleg összeállítását két nagyobb csoportban kell elvégezni. (Lásd: 1. sz. táblázat 951. oldal.) Kiszámítandó:

1. A lakosság és az állam, illetve szocialista szektor közötti pénzforgalom, melyet a népgazdasági terv közvetlenül határoz meg s mutatja — a szocialista szektortól származó bevételeken keresztül — a lakosság tulajdonképpeni vásárlóerejét.

2. A lakosság egymásközötti pénzforgalma.

A mérleg ilyen formában való felépítése lehetővé teszi, hogy megállapíthassuk a pénz forgalmával kapcsolatos összefüggéseket mind a szocialista szektor és a lakosság, mind a lakosság egyes csoportjai között. A mérleg szerkezetének egyik jellegzetessége, hogy a lakosság egymásközötti pénzforgalma mind a bevételek, mind a kiadások tekintetében összegszerűen azonos. Ez abból adódik, hogy a lakosság egymásközötti pénzforgalmában csupán a pénz helycserejéről van szó anélkül, hogy közben a forgalomba kerülő fogyasztási cikkek terjedelme megváltoznék. Amely pénzösszeg tehát a lakosság egyik csoportjánál kiadásként jelentkezik, ugyanez a lakosság másik csoportjának bevételét jelenti. Ezért a lakosság egészére vonatkozó pénzmegtakarítás, vagy készpénzviassaáramlás — vagyis a mérleg egyenlege — csakis a lakosság és a szocialista szektor közötti pénzforgalomból adódhat.

LAKOSSÁG PÉNZFORGALMI MÉRLEGE

1. sz. tábla

BEVÉTELEK	KIADÁSOK
m i l l i ó f o r i n t b a n	
<p>I. Lakosság bevétele az állami és szövetkezeti szervektől :</p> <p>a) Munkabérek</p> <p>b) Szövetkezeti tagok készpénzbevételei</p> <p>c) Felvásárlás</p> <p>d) Magán kisiparosok bevételei</p> <p>e) Magán kiskereskedők bevételei</p> <p>f) Magán fuvarosok bevételei</p> <p>g) Nyugdíjak, járadékok, segélyek, ösztöndíjak, stb.</p> <p>h) Egyéb (nyeremények, hitelek, kamatok, stb.).</p> <p style="text-align: right;"><i>I. Összesen :</i></p>	<p>I. Lakosság kiadásai az állami és szövetkezeti szervek felé :</p> <p>A) Áruvásárlás</p> <p>a) Saját fogyasztásra : Kereskedelemtől Szöv. kisipartól Egyéb szoc. váll.-tól</p> <p style="text-align: right;">a) Együtt :</p> <p>b) Vásárlás üzemi felhasználásra, vagy továbbértékesítésre : Kereskedelemtől Szöv. kisipartól Egyéb szoc. váll.-tól</p> <p style="text-align: right;">b) Együtt :</p> <p>B) Szolgáltatások ellenértéke</p> <p>a) Lakbér b) Közlekedés c) Egyéb</p> <p style="text-align: right;">a—c) Együtt :</p> <p>C) Pénzügyi kiadások</p> <p>a) adó és államkölesőn b) egyéb pénzügyi kiadás</p> <p style="text-align: right;">a—b) Együtt :</p> <p style="text-align: right;"><i>I. Összesen :</i></p>
<p>II. Bevételek a lakosság egymásközötti forgalmából</p> <p>a) Munkabérek</p> <p>b) Parasztság piaci értékesítése</p> <p>c) Magán kisiparosok bevételei</p> <p>d) Magán kiskereskedők bevételei</p> <p>e) Fuvardíjbevétel</p> <p>f) Szolgáltatók, szabadfoglalkozásúak bevétele</p> <p style="text-align: right;"><i>II. Összesen :</i></p>	<p>II. Kiadások a lakosság egymásközötti forgalmában :</p> <p>A) Áruvásárlás</p> <p>a) Saját fogyasztásra : parasztságtól magán kisipartól magán kiskereskedőtől</p> <p style="text-align: right;">a) Együtt :</p> <p>b) Vásárlás üzemi felhasználásra vagy továbbértékesítésre : parasztságtól magán kisipartól magán kiskereskedőtől fuvarostól</p> <p style="text-align: right;">b) Együtt :</p> <p>B) Szolgáltatások ellenértéke</p> <p>C) Munkabérek</p> <p style="text-align: right;"><i>II. Összesen :</i></p>
<p>III. Egyenleg mint készpénzvisszaáramlás :</p> <p style="text-align: right;"><i>BEVÉTELEK ÖSSZESEN :</i></p>	<p>III. Egyenleg mint készpénzmeztakarítás :</p> <p style="text-align: right;"><i>KIADÁSOK ÖSSZESEN :</i></p>

Ki kell hangsúlyozni, hogy a mérleg kizárólag a *lakosság* pénzforgalmát tükrözi, s ezért az állami és szövetkezeti szektor egymásközötti pénzforgalmát — mely nem érinti közvetlenül a lakosság készpénzbevételeinek és kiadásainak alakulását — a mérleg nem tartalmazhatja.

A mérleg belső csoportosítása alapvetően a készpénzforrások és felhasználások irányának megjelölését és a lakosság különböző rétegei között mutatózó pénzforgalom megoszlását tartalmazza. A mérleg összesítő sémáját az 1. sz. táblázat mutatja.

A pénzforgalmi mérleg szerepe az árualap és vásárlóalap nagyságának megállapításánál

Mint már korábban említettük, a lakosság pénzforgalmi mérlegének egyik feladata az árualap és vásárlóalap egyensúlyát biztosító helyes arány kialakulásának ellenőrzése és e fontos szempontnak érvényesítése a pénzforgalom tervezésében. A kérdés jelentőségét a Párt és a Kormány 1951. december 1-i határozata is kihangsúlyozta, — ezért a következőkben a mérleg elemzésének erre vonatkozó módszerével fogunk foglalkozni.

Sztálin elvtárs a szocializmus gazdasági alaptörvényét a következőképpen fogalmazta meg: „Az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségletei maximális kielégítésének biztosítása a szocialista termelésnek a legfejlettebb technika alapján történő szüntelen növekedése és tökéletesedése útján.”

A társadalom növekvő szükségleteinek alapja a lakosság vásárlóképeségének növekedése. A vásárlóképeség növekedése a termelés kibővítése révén keletkezik és visszahat magára a termelés szakadatlan növekedésére. Ennek az összefüggésnek ismeretében biztosítani kell a forgalomba kerülő árutömegek és a lakosság vásárlóalapjai között mindenkor a megfelelő arányt. Ezért a pénzforgalmat és az áruforgalmat időszakról időszakra részletesen megtervezik. Ez a term munka pedig csak akkor lehet igazán eredményes, ha rendelkezésre áll — a lakosság egészének, mint fogyasztó tömegnek pénzügyi helyzetét tükröző — pénzforgalmi mérleg.

A vásárlóalap és árualap egyensúlyának biztosítása a tervezőgazdaság egyik alapvető kérdése. — A munkatermelékenység állandó növekedése következtében lehetővé válik a termékek önköltségsökkentése, a termelés mennyiségének állandó fokozása.

A megnövekedett termelés és a növekvő pénzjövödelmek időszakonként bizonyos aránytalanságokat eredményezhetnek a vásárlóalap és árualap tekintetében. Az aránytalanságok megszüntetése, illetve megelőzése — vagyis az árualap és vásárlóalap egyensúlyának fenntartása — elérhető *árváltoztatásokkal, hitel- és adópolitikai, bérpolitikai intézkedések* alkalmazásával, melyek közvetlenül szabályozzák a lakosság egészének, vagy a lakosság egyes csoportjainak vásárlóerejét. Megfelelő *készletgazdálkodási intézkedések* szintén alkalmasak az árualap és vásárlóalap közötti helyes arány biztosítására. Az arányosság fenntartását szolgáló intézkedések előkészítéséhez a pénzforgalmi mérleg adatai is megfelelő alapot nyújtanak.

A *vásárlóalap nagyságának* kiszámítása a mérleg elemzésénél úgy végezhető el, hogy a lakosság összes pénzbevételeiből levonjuk a pénzügyi kiadásokat (adók, államkölcson, társadalmi szervezetek felé irányuló hozzájárulások stb.) és a szolgáltatásokra fordított összegeket. Ugyelni kell azon-

ban arra, hogy a vásárlóalap nagyságának ilyen módon történő megállapítása még nem nyújt megfelelő alapot a kiskereskedelmi áruforgalom tervezéséhez, hiszen ez utóbbinak terjedelmét a valóságban még jó néhány körülmény befolyásolhatja. Így pl.:

a) Az állami és szövetkezeti szervek is vásárolnak a kiskereskedelemről.

b) A magánszektoron belüli áruforgalomban keletkezett pénzbevételek (pl. a parasztság közvetlen eladásai) nem feltétlenül jelentik azt, hogy a termékkeladásával egyszer elvont vásárlóerő csupán a lakosság egyes rétegei közötti eltolódást eredményezett, s ez a termékkeladók részéről összecszerüen azonos vásárlóerőt fog jelenteni a szocialista szektor árualapjai felé. Pl.: ha a dolgozó paraszt a piacon eladja 100 forintért az áruját, nem bizonyos, hogy a kapott 100 forintot teljes egészében a Népboltban fogja elvásárolni, hanem annak egy részét — s a gyakorlat ezt igazolja — szolgáltatások igénybevételére fordítja vagy befizeti az adóját. Így a szóbanlévő 100 forintnak csupán a tényleges áruvásárlásra fordítandó része köt le árualapokat.

c) A lakosság vásárlásai olyan szervezeteknél, melyeknek eladási forgalma nem része a kiskereskedelmi áruforgalomnak. (Pl. a nagykereskedelem demigrossz forgalma, közvetlenül a telepről vásárolt tüzelő stb.)

d) A lakosság birtokában maradó pénzeszközök állománya, illetve annak változásai.

Összefoglalva tehát, ha az *árualap méreteit* kell meghatároznunk a kiskereskedelem áruforgalmi terve alapján, úgy a következő tényezőket kell számításba vennünk:

1. A lakosság pénzbevételeinek az a része, amely tényleges vásárlóalapként jelentkezik.
2. A lakosság birtokában lévő pénzeszközök mennyisége.
3. Az állami és szövetkezeti szervek vásárlása a kiskereskedelemben.
4. A lakosság vásárlásai az áruforgalmi tervben nem szereplő szervezeteknél.

Meg kell azonban említenünk, hogy a lakosság árukeresletének kielégítéséhez tartozik az is, hogy a kereskedelmi apparátusnak folyamatosan és szervezeten kell figyelnie a lakosság különböző rétegeinél meglévő kereslet irányát mind az áruk fajtája és minősége, mind a területenkénti helyes elosztás tekintetében. A pénzforgalmi mérlegnek az áruforgalom tervezéséhez történő felhasználásakor tehát nem elégséges a vásárlási alap általános méreteinek megállapítása, hanem figyelmet kell fordítani a lakosság keresletének irányára (összetételére) az áruforgalom szükséges szerkezetének meghatározásához.

Ez utóbbi szempont természetesen nem érvényesíthető kizárólag és közvetlenül a mérleg egyes tételei nyomán, — de a mérleg belső csoportosításának helyesen történő megoldása feltétlenül segítséget nyújt a feladat végrehajtásánál.

Ezért igen fontos követelmény pl. a pénzforgalomnak *városi és falusi* lakosság szerinti megosztása. A városi lakosság ugyanis pénzbevételeit mind *élelmiszeri*, mind ipari cikkek vásárlására fordítja, míg a falusi lakosság — amelynek élelmiszerszükségleté túlnyomórészt saját termelésből kerül kielégítésre — bevételeinek legnagyobb részét ipari termékek beszerzésére fordítja.

Természetesen a kétféle lakosságcsoporthatárolása a gyakorlatban igen sok problémát vet fel. Ezeknek pontos megoldása — még eléggé részletes adatok birtokában is — rendkívül bonyolult feladatot jelent. Az egyes

családok összetétele ugyanis nem egységes, hiszen számtalan esetben a család (a közös háztartás) a legkülönbözőbb foglalkozású családtagokból (pl. bányász, ipari munkás, dolgozó paraszt, vasúti alkalmazott stb.) áll.

Ugyancsak problémát jelenthet az úgynevezett „kétlaki“ foglalkozásúak elbírálása, amikor ugyanaz a személy két munkahellyel, — s ennek megfelelően kétféle jövedelemmel rendelkezik. (Pl. vasúti pályaoří szolgálatot ellátó dolgozó paraszt.)

A különböző területeken dolgozók egyik vagy másik lakosságcsoport-hoz való sorolása bizonyos fokig elhatározás kérdése. Ennek értelmében megoldás lehet:

a) a jövedelemforrás természete;

b) a fogyasztás jellege, az életmód figyelembevételével alkalmazott csoportosítási módszer.

A *jövedelemforrás természete* szerint történő számbavételnél az határozza meg a hovatartozást, hogy munkabérből, mezőgazdasági vagy egyéb termelésből, esetleg szolgáltatásból származik-e a pénzjövedelem túlnyomó része. Ennél a megoldásnál tehát a dolgozó parasztcsalád pénzjövedelmének azt a részét, amely a munkás és alkalmazott, illetve önálló kisiparos családtagok munkabérből vagy pénzjövedelméből adódik, — nem a parasztság, hanem a munkabérből élők, illetve egyéb lakosság csoportjában kell kimutatni. Így a parasztság pénzbevételei kizárólag a mezőgazdasági termelésből (esetleg parasztfuvarból, a háziipari tevékenységből) származó pénzbevételeket fogják tartalmazni.

A *fogyasztás jellege* szerint történő csoportosítási módszernél a lakosság életmódja dönti el a besorolás helyét. Itt a példának említett dolgozó parasztcsalád nem mezőgazdasági (paraszti) termelésből származó pénzbevételeit is (munkabér, kisipari termelésből, szolgáltatásból származó jövedelem) a parasztság bevételei között kell kimutatnunk. Indokolja ezt az a körülmény, hogy az így megszerzett pénzjövedelmek — az életmód következtében — a parasztság fogyasztására jellemző módon kerülnek felhasználásra. Ennél a második megoldásnál természetesen el kell dönteni azt a kérdést, hogy milyen nagyságú földterület (gazdaság) birtokosára lehet jellemző a paraszti életmód folytatása. Ez ismét elhatározás kérdése, hogy a számbavétel során 1—2 vagy 5 katasztrális hold nagyságú földterületben állapítsuk meg az alsó határt.

Jelentegi gyakorlatunkban a pénzforgalmi mérleg lakosságcsoportok szerint történő összeállításánál általában a *fogyasztás jellege* határozza meg a besorolás helyét. A munkabéralappal való összehasonlíthatóság érdekében azonban a parasztság bérjövedelmeit a munkások és alkalmazottak (munkabérből élők) pénzbevételeinél mutatjuk ki. Az összesítés alkalmával ezt a tételt átvisszük a parasztság pénzbevételeinek csoportjába, hogy a mérleg végül is a célnak megfelelően tükrözze az egyes lakosságcsoportok pénzbevételeit. Természetesen fennállhat az a helyzet is, hogy jellemzően munkabérből élő városi lakosok jutnak mezőgazdasági termelésből származó pénzjövedelemhez (pl. gyümölcstermés eladása), — melynek számbavételénél fordítva kell eljárniuk a fogyasztás munkás és alkalmazotti jellegére való tekintettel. (Lásd: 2. sz. tábla, 955. oldal.)

A pénzforgalmi mérleg összeállításánál a „egyéb lakosság“ megnevezéssel azokat a pénzbevételeket és kiadásokat mutatjuk ki, melyek sem a munkabérből élőkhez, sem a parasztsághoz nem sorolhatók. (Pl. kereskedők, magánkisiparosok, ügyvédek stb.)

A LAKOSSÁG PÉNZFORGALMI MÉRLEGE

2. sz. tábla

BEVÉTELEK		KIADÁSOK	
m i l l i ó f o r i n t b a n			
<p>1. Munkabérből élők és kisipari szöv. tagok készpénzbevétele.</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p> <p>+ bérből élők mezőgazd. termelésből származó pénzbev.</p> <p>— parasztság munkabérei</p> <p>Munkabérből élők összesen :</p>		<p>1. Áruforgalom.</p> <p>a) Vásárlás saját fogyasztásra:</p> <p style="padding-left: 20px;">Szoc. szektortól</p> <p style="padding-left: 20px;">Magánszektortól</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p> <p>b) Vásárlás üzemi felhasználásra vagy továbbértékesítésre :</p> <p style="padding-left: 20px;">Szoc. szektortól</p> <p style="padding-left: 20px;">Magánszektortól</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p>	
<p>2. Parasztság készpénzbevétele.</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p> <p>+ Parasztság munkabérei</p> <p>— bérből élők és egyéb lakosság mezőgazdasági termelésből származó pénzbevétele</p> <p>Parasztság összesen :</p>		<p>2. Szolgáltatások ellenértéke.</p> <p>a) Szocialista szektor felé</p> <p>b) Magánszektor felé</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p>	
<p>3. Egyéb lakosság készpénz bevétele.</p> <p style="text-align: center;"><i>Együtt :</i></p> <p>+ egyéb lakosság mezőgazdasági termelésből származó pénzbevétele</p> <p>Egyéb lakosság</p> <p>Összesen :</p>		<p>3. Pénzügyi kiadások.</p>	
<p>4. Egyenleg mint készpénzvisszáramlás.</p>		<p>4. Munkabérek</p>	
<p>5. Egyenleg mint készpénzmegtakarítás.</p>			
<i>Mindössze :</i>		<i>Mindössze :</i>	

A mérleg elkészítendő tehát olyan csoportosításban is, mely a lakosság különböző csoportjainak (munkabérből élők, parasztság, egyéb lakosság) pénzforgalmát tükrözi. Ennek összesítő sémáját a 2. sz. táblázat tartalmazza.

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy a pénzforgalmi mérlegnek lakosságcsoportok szerint történő összeállítása bármennyire is fontos gyakorlati jelentőséggel bír, éppen az egyes csoportokon belüli népesség szociális összetételének sokrétűségére való tekintettel — mint már előljáróban említettük —, *önmagában* nem nyújthat teljesértékű alapot a fogyasztás szerkezetének pontos meghatározásához.

*

A lakosság pénzforgalmi mérlegének fenti ismertetésével csupán a mérleg összeállítását érintő néhány kérdés bemutatására szorítkoztunk. Az elmondottakból is kitűnik azonban, hogy a pénzforgalmi mérleg — mint a népgazdaság mérlegének alkotórésze — igen fontos feladatot tölt be a népgazdasági terv alapvető feladatainak megoldásánál. A mérleg számanyaga felöleli a bővített szocialista újratermelés folyamatát a jövedelmek megoszlása oldaláról, és lehetőséget nyújt a lakoságnál jelentkező készpénzáramlás vizsgálatára.

Szocialista gazdasági rendben a pénz a bővített szocialista újratermelés megszervezésére, s ezen keresztül a dolgozók anyagi és kulturális színvonalának emelésére szolgál. A pénzforgalmat terv szabályozza, hogy a forgalomban lévő pénz mennyisége mindenkor megfeleljen a szükségleteknek. A tervezés pontossága pedig megköveteli a pénzforgalom állandó vizsgálatát, melynek legjobb módszere a pénzforgalmi mérleg rendszeres összeállítása.

A mérleg összeállítása hazai gyakorlatunkban még nem felel meg azoknak a követelményeknek, melyeket a tervgazdaság irányítása a pénzforgalmi mérleggel szemben támaszt. Ez főleg abból adódik, hogy egyes területeken hiányoznak a mérleg pontos összeállításához nélkülözhetetlen pénzügyi statisztikai adatok (pl. adóstatisztika), s így ezekben az esetekben kénytelenek vagyunk megközelítő számítások útján nyert adatokra támaszkodni.

Eppen ezért fontos feladatnak kell tekintenünk a lakosság pénzforgalmi mérlegének kidolgozásával kapcsolatos közgazdasági számítások továbbfejlesztését. Az eddig alkalmazott módszer finomításával, a pénzügyi statisztika és tervezés színvonalának állandó emelésével elérhetjük, hogy a pénzforgalmi mérleg még nagyobb segítséget nyújtson a népgazdasági terv célkitűzéseinek megvalósításához.